

ՄԵՆՔ ԵՆՔ ՄԵՐ ՅԱՎԻ ՏԵՐԸ

Մենք պիտի հիշենք մեր սրտի մրմուռը, դրանից հեռու չենք կարող գնալ, ինչքան էլ ցանականանք օտարանալ, այն չի օտարվի, քանզի մեր ցավն է, ոչ թե օտարինը:

ՊԱՐՈՒՅՐ ՀԱՅՐԻԿՅԱՆԸ

ցավով է հիշում աղջիկների մահը՝ Ալվարդի և Աղավնիի:

Նրանք Աիմավան 2-ում էին, այնտեղ համեմատաբար ապահով էր և մեզ համար անսպասելի եղավ աղջիկների մահը. ընկերուհիներ էին և կապ պաշտպանելով իրար հետ՝ հայտնվել էին մարտադաշտում: Ես այդ ժամանակ կանչված էի Երևան: Ազգային ժողովում քննարկվում էր Գորիսում ինձ պարետ նշանակելու հարցը, ես ներկա չեմ եղել մարտի թեժ պահին: Հայտնված ժամին իմ վարձած ուղղաթիռով օգնական խմբով, ժամ առաջ հասանք մարտադաշտ: Այդ օրը 200 հրոսակներ հարձակվել էին մեր 36 հոգանոց օդկատի վրա: 19 գոհ ունեցանք, մեծ թվով վիրավորներ: Ալվարդին հանձնարարված էր փախստականների հոգսերով զբաղվել, սակայն նա կովի թեժ կետում էր հայտնվել, ուր և կնքեց իր մահկանացուն: Ես այսպես եմ հասկանում, որ խիզախ հայուհիների սիրտը չի տարել մի կողմ քաշված դիտել, թե ինչպես են գոհվում իրենց ընկերները: Նրանք գնացին գիտակցված մահի:

- Պարոն Հայրիկյան, մեր համառոտ գրույցն ուզում եմ ամփոփել մի հարցով, բազում փորձություններով անցած անձ եք, տեսել եք մեր աղջիկների և տղաների նահատակվելը. Դուք իրատես եք կնոջ ծառայությունը, թե՛ ոչ:

Մեր անցյալի փորձն ու փորձությունը չպետք է մոռանանք. խորթ չի եղել զենքը հայ կնոջը, քանի դեռ աշխարհում զենք կա, պետք է հայ կինը գործածել իմանա որպես պարզ և պարտադիր ճշմարտություն: Ովքեր դեմ են հայ կնոջ զենք գործածելու իմացությանը, նրանք բարձրագույններն են, նրանք քեզին կնոջն էլ, ընտանիքն էլ, Հայրենիքն էլ: Այս ամենից զատ, հայ կինը թող այլևս զենք կրելու ճակատագիրը չունենա և միշտ լինի օջախի կին, ջերմ ու ջերմացնող, տունը շենացնող կին:

ԱԼՎԱՐԴ ՎԱՐԴԱՆՅԱՆ (11.10.1948-29.07.1992)

Մարդն ապրում է, ապրածին համապատասխան պատմությանը բողոքում իր անցածը: Եվ այս ժամանակի-տարածության հեռավորությունը ընդամենը ակնբարբ է: Ճարածությունն ու ժամանակը հանրագումարի բերելով տեսնում ենք մարդու կերպն ու ներաշխարհը, անձնավորում նրան յուրովի, քանզի իր ապրածը հենց խոսուն անձն է: Ալվարդը հենց այն կերպարն էր, որ ասելիքը ապրածի լուռ խոստովանանքին կոչեց: Նա իր տեսակի մեջ ամփոփ մի աշխարհ էր, որ խոսուն աշխարհի ահռելի տարածության մեջ մնաց որպես լուռ վկա, իր ապրածը բողոքելով մեզ՝ մեր յուրովի մեկնաբանությանը: Նրան ոչ որ շատաց, թե ի՞նչ էր պետք իրեն, ինքը պետք է ընտրեր իր ես-ի թելադրանքով: Այսպես ես-ը մի օր ճար կտար, քանզի չէր տեղավորվի իր աշխարհի մեջ: Սիրո ահռելի ուժն էր մղում նրան անդադար լինելու ընտրությանը: Իրեն բաժին հասած Մերը անհնար է մասնատել, բաժանել, կիսել իր իսկ աշխարհի մեջ: Այս հզոր, շնասնատված, շանձնավորված ոգեղեն ուժով պետք է ուսուցաներ հալածված, վշտահար մանուկներին, որոնք կոչվում էին փախստականներ, որոնց աչքերի մեջ աշխարհի յարածքից բաժին հասած անբարբ սարսափն էր սառել: Հրեշավոր մարդ արարած ճանաչած մանուկին այնքան Մեր պետք է տար, որ մոռանար նույնիսկ հարմարվել ապրել այն մարդու հարևանությամբ, որ մայր է մորթում որդու առաջ, աշխարհի ինչ ազգից ուզում է բող լինի, մեկ է, բառերի ընտրության տարբերակում հրեշավորն է:

Ալվարդի Սիրո ոգեղեն ուժի կողքին անգործանում են բոլոր չարագործները: Եվ այս կերպ ու կերպարով մի օր Սիրո ահռելի ուժով պիտի ձուլվեր Հող-Հայրենիքին, որ այլևս մանկան աչք չստեր աչք-բքի մեջ՝ իր աշխարհ-տարածքի մեջ:

ԱՂԱՎՆԻ ՏԵՐ-ՍՏԵՓԱՆՅԱՆ (18.06.1966-29.07.1992)

«Թող որոտան կայծակները ամենուրեք, Ախ, իմ հայոց ազգիս վրա մատ չդիպչի երբեք, երբեք: Մամուսկալած քարերը հին բորբոքում են ցավերը հին, Ախ, իմ հայոց ազգիս վրա մատ չդիպչի երբեք, երբեք...»

Սիրելի՛ ընթերցող, Ձեզ ենք ներկայացնում Աղավնի Տեր-Ստեփանյանի հարևանուհու՝ Ս. ՄԻՐՉՈՅԱՆԻ «Հիշողության հեռավորությունից» նամակը, անձնվեր հայուհու մասին:

«Աղավնին ծնվել է 1966 թ., սովորել է Երևանի թիվ 142 միջ. դպրոցում: Սովորելու տարիներին ցուցաբերել է բարձր առաջադիմություն, եղել է խոհեմ, ազնիվ, ընկերասեր ու համարձակ աղջիկ: Այդ համարձակությունն ի հայտ եկավ հատկապես Ղարաբաղյան շարժման ժամանակ, և նա իր կյանքը տվեց Հայրենիքին (1992 թ. հուլիսի 29-ին)՝ Լաչինի շրջանի Ղաչազ գյուղի համար մղված մարտում:

Գորիսի շրջանի Տեղ գյուղի մարտիկները, դրանց բվում իմ եղբորորդի՝ Սասուն Սեյրանի Միրզոյանը՝ գոհված 1993 թ. ապրիլի 3-ին, Կորբա տարի համար մղված մարտերում, լսելով լուրը, որ բշնամու կողմից խոշտանգված են իրենց գոհված ընկերները, ցուցաբերել են օգնություն և նրանց դիակները տեղափոխել Գորիս:

Չուկելուց մեկ շաբաթ առաջ Աղավնին ոտքով, գիշերով գնում է Տեղ գյուղ, որպեսզի հասնի իր մարտական ընկերներին: Սասունի հայրը, տեսնելով Աղավնիին, հրավիրում է գիշերելու իր տանը: Չբույցի ժամանակ պարզվում է, որ նա կատարում է մարտական առաջադրանք: Վաղ առավոտյան եղբայրս՝ Սեյրանը, ձիով Աղավնիին հասցնում է իր մարտական ընկերներին: Աղավնու գոհվելուց հետո, պատահամբ Աղավնիի մայրը մեր տանը հանդիպեց եղբորս և նրա որդուն՝ Սասունին: Նրանք, տեսնելով Աղավնիի նկարը մոր կրծքին, ճանաչեցին և պատմեցին վերոհիշյալ պատմությունը: Մինչ այդ եղբայրս չի իմացել, որ բաջ հերոսուհին իմ հարևանն է:

Պատահական առիթով նրա մարտական ընկերներից մեկն էլ պատմել է Աղավնիի մարտական կենսագրության մասին, որ նա եղել է անվախ, համարձակ և դիպուկ հրաձիգ»: